

**ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
ТУКАЙ МУНИЦИПАЛЬ РАЙОНЫ БАШКАРМА КОМИТЕТЫ**

КАРАР

« 02 » 04 2025 ел

№ 1049

«2025-2027 елларга Татарстан Республикасы Тукай муниципаль районының юл хәрәкәте иминлеге» комплекслы программасын раслау хакында

«Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрдәгә 131-ФЗ номерлы Федераль законны, «юл хәрәкәте иминлеге турында» 1995 елның 10 декабрдәгә 196-ФЗ номерлы Федераль законны, «Татарстан Республикасында юл хәрәкәте иминлеген тәмин итү чаралары турында» Татарстан Республикасы Президентының 2014 елның 6 декабрдәгә ПУ-1115 номерлы Указын гамәлгә ашыру максатында

КАРАР БИРӘ:

1. «2025-2027 елларга Татарстан Республикасы Тукай муниципаль районының юл хәрәкәте иминлеге» комплекслы программасын расларга.
2. «2024-2026 елларга Татарстан Республикасы Тукай муниципаль районының юл хәрәкәте иминлеге» комплекслы программасын раслау турында» 2024 елның 7 февралдәгә 356 номерлы карар үз көчен югалткан дип танырга.
3. Әлеге карарны интернет челтәрендә Тукай муниципаль районының рәсми сайтында һәм Татарстан Республикасы рәсми хокукый мәгълүмат порталында урнаштырырга.
4. Әлеге карар үтәлешен контрольдә тотуны үз җаваплылыгымда калдырам.

Башкарма комитет Җитәкчесе

К.Р. Нәжмиев

Тукай муниципаль районы Башкарма
комитетының 2025 елның 04
04 / 1089 номерлы карарына
кушымта

**«2025-2027 елларга
Татарстан Республикасы Тукай муниципаль районының
юл хәрәкәте иминлеге» комплекслы программасы**

Яр Чаллы, 2025 ел

ПРОГРАММА ПАСПОРТЫ

Программаның исеме	«2025-2027 елларга Татарстан Республикасы Тукай муниципаль районында юл хәрәкәте иминлеге» программасы
Программаны эшләү өчен нигез	«Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрдәгә 131-ФЗ номерлы Федераль закон, «Юл хәрәкәте иминлеге турында» 1995 елның 10 декабрдәгә 196-ФЗ номерлы Федераль закон, Татарстан Республикасы Президентының «Татарстан Республикасында юл хәрәкәте иминлеген тәмин итү чаралары турында» 2014 елның 6 декабрдәгә ПУ-1115 номерлы Указы
Программаның дәүләт заказчысы	Татарстан Республикасы Транспорт һәм юл хужалыгы министрлыгы
Программаны төп эшләүчеләр	ТР буенча ЭЭМ ЮХИДИ Юл хәрәкәте иминлеге фонды, Россия Эчке эшләр министрлыгының Тукай районы буенча ЮХИДИ бүлеге, Төзелеш һәм халык яшәешен тәмин итү бүлеге, мәгариф бүлеге, сәламәтлек саклау бүлеге, гражданнар оборонасы һәм гадәттән тыш хәлләр эшләре бүлеге, финанс-бюджет палатасы
Программаның максатлары һәм бурычлары	Программаның максаты – юл-транспорт һәлакәтләренең авырлыгын киметү, гражданнарның гомерен, сәламәтлеген һәм аларның мөлкәтен саклауны тәмин итү, Татарстан Республикасы Тукай муниципаль районы юлларында аларның законлы хокукларын һәм имин хәрәкәт шартларын тәмин итү. Максатка ирешү шарты булып түбәндәгә бурычларны хәл итү тора: - Татарстан Республикасы Тукай муниципаль районының юл хәрәкәте иминлеген тәмин итү буенча дәүләт системасын камилләштерү; - транспорт чараларын йөртүчеләрне һөнәри эзерләү, яңадан эзерләү сыйфатын күтәрү; - юл хәрәкәтендә катнашучыларның куркыныч тәртибен кискәтү һәм транспорт чараларын йөртүчеләрнең ышанычлылыгын арттыру; - юл хәрәкәте иминлеген пропагандалауның, контроль-күзәтчелек эшчәнлегенең нәтижәлелеген арттыру; - транспорт чараларының конструктив һәм эксплуатацион куркынычсызлыгына, аларны тормышка ашыру механизмнарына кагылышлы таләпләрне камилләштерү; - юл хәрәкәтен оештыруның нәтижәле схемаларын, методларын һәм чараларын эшләү һәм куллану; - федераль һәм территориаль юллар челтәрендә куркыныч участокларны бетерү һәм булдырмау; - балаларны гына түгел, өлкән яшьтәге кешеләрне дә (шул исәптән пенсионерларны) урамда һәм юлларда хәрәкәт итү куркынычсызлыгы кагыйдәләренә өйрәтү системасын камилләштерү; - авария-коткару эшләренең һәм юл-транспорт һәлакәтләрендә зыян күрүчеләргә ашыгыч медицина ярдәме күрсәтүнең нәтижәлелеген арттыру
Программаны тормышка ашыру вакыты	2025-2027 еллар
Тормышка ашыруның көтелгән	Программаны тормышка ашыру нәтижәсендә авариянең индикатив

соңгы нәтижеләр	күрсәткечләре кимү көтелә: юл-транспорт һәләкәтләренең авырлыгы 100 зыян күрүчегә 10нан 9,4 кә кимү. Юл хәрәкәте кагыйдәләрен бозу очраклары ачыклану дәрәжәсен республика буенча уртача күрсәткечтән югарырак күтәргә, шул ук вакытта ЮХИДИ бүлекчәсе эшчәнлеген тизлекне арттыру, узып китү, юл чатында йөрү кагыйдәләрен үтмәү кебек бозуларны ачыклауга юнәлдерергә, бу юл-транспорт һәләкәтләренең кимүенә сизелерлек йогынты ясагач. Районда һәм ТР Тукай муниципаль районы юлларында автомобиль транспорты өлкәсендә авариялелек дәрәжәсенең һәм юл-транспорт һәләкәтләрендә һәләк булучылар санының 15-20% ка кимүе
Программаның төп чаралары	Муниципаль дәрәжәдә юл хәрәкәте иминлеге белән идарә итү структураларын камилләштерү, Татарстан Республикасында юл хәрәкәте иминлеге идарәсе дәүләт системасының хокукый һәм мәгълүмат базасын камилләштерү. Юл хәрәкәте иминлеге проблемалары буенча максатчан мәгълүмати-пропаганда кампанияләре үткәру, массакүләм мәгълүмат чараларында юл хәрәкәте иминлеге мәсьәләләрен даими яктырту. Балалар һәм яшүсмерләрен транспорт культурасын тәрбияләү һәм куркынычсыз тәртипкә өйрәтүнең яңа формаларын һәм ысулларын эшләү һәм гамәлгә кертү, автотранспорт профилендәге спорт картинг-клублары, балалар яшүсмерләр автомәктәбе челтәрен булдыру. Машина йөртүчеләрне эзерләү системасын камилләштерү, автотранспорт чараларын йөртүчеләрнең һөнәри осталыгын күтәрү һәм эзерләү буенча алдынгы технологияләр үзәген булдыру. Контроль-күзәтчелек органнарының үзара хезмәттәшлеге системасын камилләштерү, тиз йөрешле хәрәкәт режимын контрольдә тоту өчен техник чаралар һәм жиһазлар кертү, техник карау чараларын гамәлгә кертү
Программаның ярдәмче программалары һәм төп чаралары үтәлешен оештыру өчен җаваплылар	Төзелеш, архитектура һәм халык яшәешен тәмин итү бүлеге, Татарстан Республикасы Тукай муниципаль районы Башкарма комитетының мәгариф бүлеге, Россия Эчке эшләр министрлыгының Тукай районы буенча ЮХИДИ бүлеге, Яр Чаллы шәһәренең эчке эшләр идарәсе ЮХИДИ каршындагы юл хәрәкәте иминлеге дәүләт максатчан бюджет фонды, Тукай районы үзәк хастаханәсе, гражданнар оборонасы һәм гадәттән тыш хәлләр эшләре идарәсе
Финанслау күләме һәм чыганаclarы	Программаны финанслауның гомуми күләме 16 650,00 мең сум тәшкит итә, шул исәптән: - район бюджеты һәм авыл жирлеге бюджеты акчалары хисабына: 2025 елга – 5 550,00 мең сум; 2026 елга – 5 550,00 мең сум; 2027 елга – 5 550,00 мең сум
Программаң үтәлешен контрольдә тотуны оештыру системасы	Программа чараларының үтәлешен ТР Тукай муниципаль районы Башкарма комитетының юл хәрәкәте иминлеге комиссиясе контрольдә тоту

КЕРЕШ

Элеге Програма «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрэндәге 131-ФЗ номерлы Федераль закон, «Юл хәрәкәте иминлеге турында» 1995 елның 10 декабрэндәге 196-ФЗ номерлы Федераль закон, Татарстан Республикасы Президентының «Татарстан Республикасында юл хәрәкәте иминлеген тәмин итү чаралары турында» 2014 елның 6 декабрэндәге ПУ-1115 номерлы Указы нигезендә эшләнә.

Элеге программа юл-транспорт һәлакәтләренең авырлыгын киметү, гражданнарның гомерен, сәламәтлеген һәм аларның мөлкәтен саклауны тәмин итү, ТР Тукай муниципаль районы юлларында аларның законлы хокуклары гарантияләрен арттыру максатларында эшләнә.

Элеге программа түбәндәге бурычларны хәл итүгә юнәлдерелгән:

- Татарстан Республикасы Тукай муниципаль районында юл хәрәкәте иминлеге дәүләт идарәсенең нәтижәләлеге арттыру;
- юл хәрәкәтендә катнашучыларның куркыныч тәртибен кисәтү һәм транспорт чараларын йөртүчеләрнең ышанычлылыгын арттыру;
- юл хәрәкәтен оештыруның нәтижәле схемаларын, методларын һәм чараларын эшләү һәм куллану;
- район юлларында куркыныч участокларны бетерү һәм булдырмау;
- авария-коткару эшләренең һәм юл-транспорт һәлакәтләрендә зыян күрүчеләргә ашыгыч медицина ярдәме күрсәтүнең нәтижәләлеге арттыру.

ПРОБЛЕМАНЫҢ ТОРЫШЫ ҺӘМ АНЫ ХӘЛ ИТҮ КИРӘКЛЕГЕН НИГЕЗЛӘУ

Хәзерге вакытта Татарстан Республикасы Тукай муниципаль районында юлларның озынлыгы 1 255,35 км тәшкил итә: федераль юллар - 11,9 км, территориаль - 376,39 км, башкаларыпоселок эче юллары - 867,06 км.

Россия Эчке эшләр министрлыгының Татарстан Республикасы Тукай муниципаль районы буенча ЮХИДИ бүлегендә штат буенча 9 хезмәткәр исәпләнә:

- бүлек башлыгы – 1 берәмлек;
- ЮХИДИ буенча өлкән дәүләт инспекторы – 1 берәмлек;
- административ законнарны үтәү буенча инспектор – 1 берәмлек;
- юл-пост хезмәте төркеме – 6 берәмлек.
- муниципаль хезмәткәрләр – 4 берәмлек.

Россия Эчке эшләр министрлыгының Татарстан Республикасы Тукай муниципаль районы буенча ЮХИДИ бүлегенә 3 хезмәт машинасы беркетелгән:

- Лада Приора, д/н А4016/16;
- Лада Приора, д/н А4045;
- Хавал, д/н А5382/16.

ЮХИДИ бүлегендә автомобиль юлларының торышын һәм транспорт чараларының техник торышын контрольдә тоту өчен кулланыла торган 8 прибор бар:

- 1 юл рейкасы;
 - 1 курвиметр;
 - 2 люксметр,;
 - 1 борылыш почмагын үлчәгеч (люфтомер);
 - 1 штангенциркуль;
 - 1 тормоз приводын тикшерү жайланмасы;
 - 1 эшкәртелгән газларның төтенлеген үлчәгеч.
- ДПС линиясе буенча 5 прибор:
- 2 яктылык үткәрүне үлчәгеч «Тоник – Мета»;
 - 1 алкотектор «Юпитер»;

- 2 алкотектор «Про 100».

Юл хэрэкэте иминлеге дэүлэт инспекциясе бүлеге ТР Тукай муниципаль районы буенча Эчке эшлэр бүлеге бинасында урнашкан.

1. Авариялелек торышы

2020 елдан 2024 елга кадэрге чорга Татарстан Республикасы Тукай муниципаль районы буенча автомобиль транспорты өлкэсендэ авариялэргэ анализ

	2020	2021	2022	2023	2024
Юл-транспорт һәлакәте (саны)	87	86	78	74	96
Һәлак булды (кеше)	10	15	15	4	12
Яраланган (кеше)	115	137	108	120	126

1.2. Атна көннэре буенча юл-транспорт һәлакәтлэрэнэ анализ

	2020	2021	2022	2023	2024
дүшәмбе	10-2-13	7-2-8	9-0-14	10-0-22	16-2-14
сишәмбе	11-2-11	7-0-7	11-1-15	8-2-11	8-1-7
чәршәмбе	7-1-8	10-4-12	9-5-11	8-0-11	6-4-10
пәнжешәмбе	10-0-15	10-2-15	11-1-14	7-0-11	18-3-27
жомга	23-3-35	15-2-23	12-4-16	14-0-16	11-0-14
шимбэ	10-2-11	16-2-28	10-0-17	14-2-17	16-0-26
якшәмбе	16-0-22	21-3-44	16-4-21	13-0-30	21-2-28
Барлығы	87-10-115	86-15-137	78-15-108	74-4-118	96-12-126

Искәрмә: 10-0-12.

10 - юл-транспорт һәлакәтлэре булды,

0 - кеше һәлак булды,

12 - зыян күрдэ.

1.5 Татарстан Республикасы Тукай муниципаль районы буенча балалар травматизмын профилактикалау һәм юл хэрэкэте кагыйдэлэрэн өйрәнү буенча чаралар

Учреждение имесе	Колачлау 3 елга			Чаралар	Программалар
	2022	2023	2024		
«Татарстан Республикасы Тукай муниципаль районы мэгариф идарэсе» МКУ муниципаль мэгариф учреждениеесе	551	879	2242	- «Индивидуаль мобиллек чарасы» темасына әңгәмә; - «Игътибар - балалар» (беренче сыйныф укучылары - жәяүле) юл хэрэкэте иминлеге декадасына багышланган профилактик чаралар, «Юлларда иминлек» инструктажлары үткәрү; - Юл хэрэкэте кагыйдэлэрэн буенча акциялэр: «Имин күчү», «Бала - төп пассажир!», «Күренеп тор», куркынычсызлык атналыгы); - «Безопасное колесо»	- «Игътибар – яшүсмер» комплекслы программасы - «Кечкенә жәяүле» эш программасы

				республика конкурсы; - Рюкзакларда һәм киёмдә яктылыкны кире кайтара торган элементлар булуга рейдлар; - Учи ру порталында «Имин юллар» онлайн- олимпиадасы; - «Юл хәрәкәте кагыйдәләрен үтә» яшь инспекторлар хәрәкәте агитбригадасы чыгышы; - «Мәктәпкә куркынычсыз юл» авыл буйлап экскурсия; - «Юлда билгеләр» викторинасы; - «Мин мәктәп укучысы» республика видеороликлар конкурсы; - Юл-транспорт һәлакәтләрен, хокук бозуларны профилактикалау буенча район, республика рәсем конкурслары; - ЮХИДИ вәкилләре, полициянең участок вәкаләтлеләре, балигь булмаганнар белән эшләү бүлеге инспекторлары катнашында ата-аналар жыелышлары	

Юл-транспорт һәлакәтләренен төп сәбәпләре булып тора:

- юл хәрәкәтендә катнашучыларның юл хәрәкәте кагыйдәләрен һәм һава-метеорологик шартларны үтәмәве;

- машина йөртүчеләрне эзерләү процессы белән төгәл, бердәм идарә итү булмау аларның эзерлек дәрәжәсенә һәм сыйфатына карата оптималь таләпләр тәэмин итми;

- машина йөртүчеләрне эзерләү сыйфатына һәм юл хәрәкәтендә башка катнашучыларның юлларда үз-үзләрен тотышы культурасына карата таләпләрне арттыру укуы һәм тәрбияләү структурасында, формаларында һәм ысулларында адекват үзгәрешләр белән, мәгариф учреждениеләренен төп массасы педагогик кадрлар составын яхшырту белән бергә алып барылмый;

- халыкның юлларда үз-үзеңне тоту культурасының үзгәрүче юл хәрәкәте шартларына туры килмәве;

- машина йөртүчеләрнең хезмәт һәм ял режимнарын үтәүне контрольдә тотуны камилләштерү;

- юлларның сыйфаты канәгатьләнәрлек булмау.

Жәмәгәтчелек фикерен сораштыру нәтижәләре күрсәткәнчә, авариялелек торышына хокукый нигилизм һәм куркынычсызлык таләпләренә битарафлык күрсәтү төп йогынты ясый. Сораштырылган шәхси транспорт йөртүчеләрнең якынча 30%ы үз гамәлләрен юл хәрәкәтендә катнашучыларның башка мәнфәгатләренә туры китерми, 40%ы гадәт буенча юл хәрәкәте кагыйдәләрен боза, чөнки юлда беркайчан тәртип сакламый, 35%ы юл ситуациясе (юлның начар торышы, хәрәкәтне оештырудагы житешсезлекләр, транспорт агымының югары тыгызлыгы һәм интенсивлыгы) юл хәрәкәте кагыйдәләрен бозарга мәжбүр иткән, дип саный, 13%ы юл хәлен кисәтү һәм 5%ы машина йөртүченең игътибары читкә юнәлү дип раслый. Сораштырылуучыларның 28%ы кайчан да булса исерек хәлдә транспорт белән идарә иткән, аларның 25%ы, транспорт руле

артына утырганда, сизмәсләр һәм жәзага тартмаслар дип өметлэнгән, 20%ы машина йөртү сыйфатына һәм юл хәлен бәяләүгә алкоголь йогынты ясамаячак, дип санаган.

Моннан тыш, жәмәгатьчелек фикерен сораштыру бүгенге көндә машина йөртүчеләр һәм жәяүлеләр арасында үзара мөнәсәбәтләр бик киеренке булуын күрсәтә. Юл хәрәкәтендә катнашучы бу төркемнәрнең үзара каршы торыуы, кагыйдә буларак, юлларда куркыныч хәл тудыруга һәм әлегә төркемнәр арасындагы юл-транспорт һәлакәтләрнең шактый өлешендә үлемгә китерә.

Жәяүлеләр тарафыннан жәрәхәтләнүгә китергән юл хәрәкәте кагыйдәләрен төп бозулар булып машина йөргән жирдә билгеләнмәгән урында юл аша чыгу, көйләү сигналлары таләпләрен бозу, жәяүлеләрнең юлның машина йөрү өлешенә исерек хәлдә чыгуы тора. Жәяүлеләр кичүе булмаган урыннарда юлларны чыгу – иң зур куркыныч. Жәяүлеләрнең юл хәрәкәте кагыйдәләрен бозуның объектив сәбәпләре:

- жәяүлеләр кичүләренәң житәрлек булмавы;
- төзекләндерелгән тукталыш майданчыклары булмау;
- жәмәгать транспорты тукталу урыннарында «Автобус тукталышы урыны» юл билгеләре

булмау;

- юл чатлары зонасында «Төп юл», «Юл бирегез» юл билгеләре булмау.

Юл хәрәкәте иминлеген тәмин итү проблемасы халыкның иң киң катламнары, жәмәгатьчелек фикерен исәпкә алмыйча хәл ителә алмый. Социаль-психологик системалар, шул исәптән дини укулар, төрле рухи концепцияләр һәм ижтимагый берләшмәләр нигезендә халыкның киң массаларының үз-үзләрен тотышы формаларын һәм ижтимагый аңын формалаштыру тәжрибәсе кешеләрнең үз-үзләрен тотышы хакында массакуләм үзгәрешләргә исәп тотарга мөмкинлек бирә. Социаль-психологик системалар, шул исәптән дини укулар, төрле рухи концепцияләр һәм ижтимагый берләшмәләр нигезендә халыкның киң массаларының үз-үзләрен тотышы формаларын һәм ижтимагый аңын формалаштыру тәжрибәсе кешеләрнең үз-үзләрен тотышы хакында массакуләм үзгәрешләргә исәп тотарга мөмкинлек бирә.

Халык белән пропаганда-аңлату эшләре, балалардан башлап, даими алып барылырга тиеш һәм барыннан да элек юл хәрәкәтендәге вакыйгаларның тискәре нәтижәләренә бәйле потенциал куркынычны аңлауга, юл хәрәкәте иминлегә өлкәсендә нормаларны, кагыйдәләрне һәм стандартларны бозучыларга карата тискәре мөнәсәбәт формалаштыруга юнәлтелгән булырга тиеш. Моннан чыгып, юл хәрәкәтендә кешеләрнең хокукый тәртибен формалаштыру юнәлешләрен билгеләгәндә, халыкның төрле социаль һәм яшь категорияләренә юнәлдерелгән дифференциацияләнгән пропаганда үткәрелергә тиеш.

Авариялелек дәрәжәсен, китерелгән кеше һәм матди югалтуларны бары тик дәүләт һәм ижтимагый оешмалар тарафыннан бөтен халыкның актив ярдәме белән законнар чыгару, икътисадый, техник һәм тәрбия характерындагы чаралар комплексын гамәлгә ашырганда гына киметергә мөмкин.

Юл хәрәкәтендә катнашучылар белән эшләүдә дәүләт сәясәтен камилләштерү буенча юлларда халыкның үз-үзен тотышы культурасын күтәрүгә юнәлдерелгән проектны тормышка ашыру ТР Тукай муниципаль районында авариялелек дәрәжәсен уртача 15-20%ка киметергә мөмкинлек бирәчәк, бу юл-транспорт һәлакәтләрненән килгән зыянны каплауга матди чыгымнарны киметәчәк.

ПРОГРАММАНЫҢ МАКСАТЫ ҺӘМ БУРЫЧЛАРЫ

Программаның максаты булып гражданның сәламәтлеген һәм аларның мөлкәтен саклауны тәмин итү, Татарстан Республикасы Тукай муниципаль районы юллары буенча имин хәрәкәт итү шартларына аларның законлы хокукларын гарантияләү тора. Максатка ирешү шарты булып түбәндәге бурычларны хәл итү тора:

- районда юл хәрәкәте иминлегә дәүләт идарәсенәң нәтижәлелеген арттыру;

- юл хәрәкәтендә катнашучыларның куркыныч тәртибен кискәтү һәм транспорт чараларын йөртүчеләрнең ышанычлылыгын арттыру;

- юл хэрэкэтен оештыруның нәтижәле схемаларын, методларын һәм чараларын эшләү һәм куллану;
- район юлларында куркыныч участокларны бетерү һәм булдырмау;
- авария-коткару эшләрәнен һәм юл-транспорт һәлакәтләрендә зыян күрүчеләргә ашыгыч медицина ярдәме күрсәтүнен нәтижәлелеген арттыру.

ПРОГРАММАНЫҢ ТӨП ЧАРАЛАРЫ. ПРОГРАММА ЧАРАЛАРЫНЫҢ (БҮЛЕКЛӘРНЕҢ) СИСТЕМАСЫ

Программаның максатына 5 максатчан проект белән тәкъдим ителгән программа чаралары комплексын тормышка ашыру нигезендә ирешү күздә тотыла:

1 проект. Юл хэрэкэте иминлеген тээмин итү белән идарә итүнең муниципаль системасын камилләштерү

Проектның төп максаты булып ТР Тукай муниципаль районында юл хэрэкэте иминлеге дүүләт идарәсенә нәтижәлелеген арттыру тора.

Чаралар планында юл хэрэкэте иминлеген тээмин итү белән идарә итү системасын алга таба камилләштерү каралган. Бу бурыч хәзерге вакытта аеруча актуаль. Әлеге проект кысаларында район дәрәжәсендә идарә структураларын камилләштерү, юл хэрэкэте иминлеге белән идарә итүнең дүүләт системасын хокукий һәм мәгълүмати тээмин итү буенча чаралар комплексын (түбәндә китерелгән) тормышка ашыру күздә тотыла.

Юл хэрэкэте иминлеге өлкәсендә юл хэрэкэте иминлеген тээмин итү һәм оештыруга карата таләпләрне билгеләүче, әлеге таләпләрне тормышка ашыру тәртибен һәм аларны бозган өчен жаваплылыкны билгеләүче норматив базаны камилләштерү буенча эш алып бару планлаштырыла. Автомобиль транспортында пассажирлар йөртү иминлеген арттыруга юнәлдерелгән чаралар комплексы гамәлгә ашырылачак.

Юл-транспорт һәлакәтләренә авыр нәтижәләрен киметү өчен, проектта авария-коткару эшләрәнен оперативлыгын һәм нәтижәлелеген арттыру чараларын гамәлгә ашыру каралган.

Юл хэрэкэте иминлеген тээмин итү, аварияләренә булдырмау максатыннан, автотранспорт предприятиеләре тарафыннан өстәмә рәвештә түбәндәге чаралар эшләнде:

1. Начар климат шартларында машина йөртүчеләрнең эшенә ныклы контроль, яшь машина йөртүчеләрнең мөстәкыйль эшләвен, аларның машина йөртү күнекмәләрен тикшерүне тээмин итүне контрольдә тоту оештырылган.

2. Юл хэрэкэте кагыйдәләре һәм машина йөртү күнекмәләре буенча йөртүчеләрнең белемнәрен өстәмә тикшерүләр үткәрелә.

3. Ял көннәрендә, төнлә һәм эштән тыш эшләрдә 3 айдан да ким эш стажы булган йөртүчеләрне эшкә жәлеп итү тыела.

4. Хэрэкәттәге составка техник хезмәт күрсәтү һәм ремонтлау сыйфатын контрольдә тоту тээмин ителгән.

5. Куркыныч участокларда хэрэкәт режимнарын үтәүне контрольдә тоту көчәйтелде.

6. Хэрэкәт иминлеген тээмин итү мәсьәләләре буенча хэрэкәт куркынычсызлыгы буенча инженерлар, машина йөртүчеләр-остазлар белән инструктив-методик киңәшмәләр, семинарлар үткәрелә.

7. Барлык юл-транспорт һәлакәтләре дә тикшерелә.

8. Район пассажир транспорты юлының йөрү өлеше һәм тукталыш майданчыклары торышы буенча белешмә төзелә.

Һәр транспорт предприятиесендә күчмә составны ремонтлау, линиягә чыгарганда һәм предприятиегә кайтканда аның техник торышы, күчмә составны экипировкалау, машина йөртү составына яңа медицина таныклары, рейс алды һәм рейстан соң контроль тикшерү, машина йөртүчеләрнең хезмәт һәм ял режимын үтәү өчен жавап бирүче структуралар бар. Кышкы һәм жәйге эш шартларына күчкәндә сезонлы инструктажлар үткәрелә. Машина йөртүчеләр составына юл-транспорт һәлакәтләренә барлык очрақлары һәм сәбәпләре дә хәбәр ителә.

Белгечләр баяләвенчә, әлеге проект чараларын гамәлгә кертү аварияләрнең гомуми дәрәжәсен киметергә һәм юл-транспорт һәлакәтләрендә һәлак булучылар санын 15-20% ка киметергә мөмкинлек бирәчәк.

2 проект. Юл хәрәкәтендә катнашучылар белән эшләүдә дәүләт сәясәтен камилләштерү

«Юл хәрәкәтендә катнашучылар белән эшләүдә дәүләт сәясәтен камилләштерү» икенче этап проектында максатчан мәгълүмати-пропаганда кампанияләре ярдәмендә юл хәрәкәте иминлеге проблемасы буенча жәмәгатьчелек фикерен формалаштыру, халыкны укытуның нәтижәле методларын кертү буенча эш дәвам итәчәк, шул исәптән балалар һәм яшүсмерләр белән юлларда куркынычсызлык кагыйдәләренә өйрәтү буенча эш көчәйтеләчәк. Машина йөртүчеләрнең һөнәри ышанычлылыгын арттыру буенча чаралар каралган. Аларның төп өлешләре булып машина йөртүчеләрне эзерләү системасын камилләштерү, юл хәрәкәте кагыйдәләрен системалы рәвештә бозучы машина йөртүчеләр белән профилактик эш алып бару, йөртүчеләргә психофизиологик диагностика үткәру нигезләрен булдыру тора.

Проектның төп максаты булып юл хәрәкәтендә катнашучыларның куркыныч тәртибен кисәтү һәм транспорт чараларын йөртүчеләрнең һөнәри ышанычлылыгын арттыру тора.

Проект кысаларында массакуләм мәгълүмат чараларын файдаланып, юл хәрәкәтендә катнашучыларның куркынычсыз тәртибен формалаштыруга, табибка кадәр беренче ярдәм күрсәтү методларына һәм юл хәрәкәтенә хокукый мәсьәләләренә юнәлдерелгән чаралар комплексын, массакуләм мәгълүмат чараларында юл хәрәкәте иминлеген оештыру һәм тәмин итү мәсьәләләре буенча даими мөкаләр циклын, юл хәрәкәте иминлеге торышын аңлату һәм юл хәрәкәте иминлеген тәмин итү буенча күрелә торган чаралар турында белгечләр чыгышлары күздә тотыла.

Массакуләм мәгълүмат чаралары ярдәмендә жәмәгатьчелек фикерен формалаштыру һәм юл хәрәкәте кагыйдәләрен үтәү буенча махсус пропаганда кампанияләрен оештыру һәм үткәру күздә тотыла. Бу кампанияләр контроль-күзәтчелек органнары эшчәнлеге белән яраштырылырга һәм юл хәрәкәтендә катнашучыларның үз-үзләрен тотышын максатчан контрольдә тотуны гамәлгә ашырырга тиеш.

Әлеге чараларны тормышка ашыру халыкның игътибарын юл хәрәкәте иминлеге проблемасына жәлеп итүне, үткәрелә торган чараларга ижтимагый ярдәм күрсәтүне һәм юл хәрәкәтендә катнашучыларда куркынычсызлык стандартларын формалаштыруны тәмин итәргә тиеш.

Проектта юл хәрәкәтендә аеруча якланмаган катнашучыларга, балаларга, яшүсмерләргә, шулай ук пенсионерларга аерым игътибар бирелә. Балаларны һәм яшүсмерләргә транспорт культурасына өйрәтүнең һәм тәрбияләнүнең юлларда һәм урамнарда үз-үзләрен дәрәс тоту күнекмәләрен һәм белемнәрен актив, ижади яктан үзләштерүне тәмин итә торган яңа, нәтижәләрәк формаларын һәм ысулларын кертү каралган: юл хәрәкәте иминлеге буенча иң яхшы рәсем һәм плакат конкурсы үткәру, автотранспорт профилендәге спорт клубларын, урта белем бирү мәктәпләре каршындагы велошәһәрчеләр төзү каралган. Балаларны юл хәрәкәте иминлегенә өйрәтү буенча укытучылар өчен махсус рекомендацияләр чыгару планлаштырыла.

Проектта каралган мөһим юнәлешләренә берсе булып юл хәрәкәте кагыйдәләрен бозган машина йөртүчеләр белән профилактик эш алып бару тора.

Исерек хәлдә ясалган юл-транспорт һәлакәтләрен кисәтү өчен машина йөртүчеләргә рейс алды тикшерүе үткәргә кирәк. Рейс алды тикшерүе Яр Чаллы медицина көллиятендә махсус белем алучы медицина персоналы тарафыннан уздырыла. Көтелгән нәтижә – исерек хәлдә ясалган юл-транспорт һәлакәтләренә кимүе.

Юл-транспорт һәлакәте урынында беренче булып ЮХИДИ бүлеге хезмәткәрләре һәм автотранспорт йөртүчеләре була. Зыян күргәннәргә беренче медицина ярдәме күрсәтү өчен ЮХИДИ бүлеге хезмәткәрләре, шулай ук машина йөртүчеләр беренче ярдәм күрсәтүнең билгеле бер күнекмәләренә ия булырга тиеш. Беренче медицина ярдәме күрсәтү буенча укуларны Тукай районы үзәк хастаханәсе үткәрә, укыту программасы 16 сәгатькә исәпләнгән.

Югарыда әйтелгәннәренә исәпкә алып, проектта балаларны һәм яшүсмерләргә транспорт культурасына өйрәтүнең һәм тәрбияләнүнең юлларда һәм урамнарда үз-үзләрен дәрәс тоту

күнекмәләрен һәм белемнәрен актив, ижади яктан үзләштерүне тәэмин итә торган яңа, нәтижәләрәк формаларын һәм ысулларын кертү каралган.

Белгечләр бәяләвенчә, әлеге проект чараларын гамәлгә кертү аварияләрнең гомуми дәрәжәсен киметергә һәм юл-транспорт һәлакәтләрендә һәлак булучылар санын 15-20 процентка киметергә мөмкинлек бирәчәк.

3 проект. Юл хәрәкәтен оештыруны һәм шартларын камилләштерү

Әлеге проектның төп максаты булып Татарстан Республикасы Тукай муниципаль районында юл хәрәкәте оештыруның тагын да нәтижәләрәк схемаларын, методларын һәм чараларын эшләү һәм куллану, юл хәрәкәте шартларын камилләштерү юлы белән юл-транспорт һәлакәтләре килеп чыгу куркынычын киметү тора. Куелган максатка ирешү чарасы булып юллардагы куркыныч участокларны һәм куркыныч хәрәкәт шартларын бетерү һәм кисәтү буенча чаралар комплексын тормышка ашыру тора.

«Татавтодор» АЖнең Түбән Кама филиалы 376,39 км территорияль автомобиль юлына хезмәт күрсәтә. Районның гамәлдәге автомобиль юллары чөлтәре нигездә формалашкан. Әмма күп кенә параметрлар буенча ул автомобиль хәрәкәтенә барлык үсә баручы таләпләренә туры килми, шуңа күрә транспорт чыгымнарын бөтен яклап киметү бурычы белән беррәттән, районда гамәлдәге автомобиль юллары чөлтәрен камилләштерү эше дә давам ителергә тиеш, ул теләсә нинди хужалык элементләрен гамәлгә ашырганда уңайлыкның һәм рентабельлекнең гарантияләнгән дәрәжәсен тәэмин итәчәк.

Анализ мәгълүматлары буенча 856,18 км жирле эһәмияттәге гомуми файдаланудагы автомобиль юллары (поселок эчендәге) күчеш тибындагы өслеккә ия. Бу юллар ныклык күрсәткечләре һәм автомобиль транспорты хәрәкәте куркынычсызлыгы буенча төзелеш нормаларының һәм кагыйдәләренә заманча таләпләренә конструктив туры килми.

Шулай итеп, районда күчмә типтагы юллар саны шактый. Барлык торап пунктлар һәм авыл хужалыгы предприятиеләре дә каты өслекле юллар белән тәэмин ителмәгән. Шуңа күрә программа чаралары юл шартларын гомуми яхшыртуга һәм юл-транспорт һәлакәтләре концентрациясе участокларын бетерүгә ярдәм итә.

Гамәлдәге юлларны гомуми яхшырту аларга шундый форма бирүгә һәм юл хәрәкәте кагыйдәләре таләпләренә туры килә торган хәрәкәтне жайга салуны тәэмин итүгә юнәлдерелгән.

Юл-транспорт һәлакәтләренә, шул исәптән аеруча авыр нәтижәләрнең сәбәпләр структурасында машина йөртүчеләрнең аруы мөһим факторларның берсе буларак, машина йөртүчеләрнең хезмәт һәм ял режимнарын үтәүгә контрольне камилләштерүне таләп итә. Нәтижәле контрольне гамәлгә ашыру транспорт чараларын хәрәкәт параметрларын теркәү жайланмалары белән техник жиһазландырганда мөмкин булчак.

Белгечләр бәяләвенчә, әлеге проект чараларын гамәлгә кертү аварияләрнең гомуми дәрәжәсен киметергә һәм юл-транспорт һәлакәтләрендә һәлак булучылар санын 15-20 процентка киметергә мөмкинлек бирәчәк.

4 проект. Юл хәрәкәте иминлеген тәэмин итү өлкәсендә контроль-күзәтчелек эшчәнлеген камилләштерү

Юл-транспорт һәлакәтләрен кисәтү буенча нәтижәле чараларның берсе булып контроль-күзәтчелек эшчәнлеген активлаштыру тора. Контроль-күзәтчелек эшчәнлегә түбәндәгеләрне үз эченә ала: юл хәрәкәтендә катнашучыларның эшчәнлеген (юл хәрәкәте кагыйдәләре таләпләрен үтәү) контрольдә тоту; тимер юл аркылы чыгу урыннарын һәм юлларны, ясалма корылмаларны карап тотуны һәм линиягә чыгучы транспортның төзеклеген контрольдә тоту.

Контроль-күзәтчелек эшчәнлегенә мөһимлеген исәпкә алып, чаралар планына әлеге проект кертелде. Әлеге проектның төп чаралары контроль-күзәтчелек органнарының үзара хезмәттәшлегә системасын камилләштерү, тиз йөрешле хәрәкәт режимына, куркыныч юл участокларының транспорт-эксплуатация торышына, авыр транспорт чаралары хәрәкәтенә контроль өчен техник чаралар һәм жиһазлар кертү, Дәүләт техник каравын үткәргәндә техник диагностика чараларын гамәлгә кертү буенча эшләрне башкаруны күз алдында тоту.

Проектның төп максаты булып хокукий, оештыру, мәгълүмати һәм техник тәмин итүне камилләштерү юлы белән, контроль-күзәтчелек эшчәнлегенә нәтижәләлеге арттыру хисабына аварияләргә киметү тора.

Әлеге максатны тормышка ашыру өчен түбәндәге бурычларны хәл итү күздә тотыла:

- юл хәрәкәте иминлеге өлкәсендә ведомствоара компетенциягә ия контроль-күзәтчелек органнарының нәтижәле хезмәттәшлеге системасын булдыру.

Юл-транспорт һәлакәтләре концентрациясе участокларын бетерүгә һәм юл шартларын яхшыртуга юнәлдерелгән программаның беренче этабы чаралары шулай ук юл-транспорт һәлакәтләре концентрациясе участокларында һәм башка потенциал куркыныч участокларда юл эшләрен башкарганда алга таба да үсеш алды, автомобиль юлларында куркынычсыз транспорт развязкасын урнаштыру каралган. Юл-транспорт һәлакәтләрен ачыклауның һәм зыян күрүчеләргә беренче ярдәм күрсәтүнең мәгълүмати системасын алга таба үстерү, шулай ук госпитальгә кадәрге этапта медицина ярдәме күрсәтү системасын үстерү күздә тотыла;

- гамәлдәге законнарға, башка норматив хокукий актларга үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү, юл хәрәкәтен оештыру өлкәсендә кагыйдәләр, стандартлар, техник нормалар һәм башка норматив документлар эшләрү, машина йөртүчеләргә транспорт чаралары белән идарә итү хокукы алу һәм укыту; пассажирлар йөрткәндә һәм йөк ташыганда юл хәрәкәте иминлеген тәмин итү, транспорт һәм юл хужалыгы объектларын, продукциясен һәм хезмәтләрен мәжбүри сертификацияләү; юл хәрәкәте иминлеген тәмин итүгә бәйле эшчәнлекне лицензияләү;

- юл хәрәкәте кагыйдәләрен бозуны теркәү оператив-техник чараларны, машина йөртүчеләргә эзерләрү һәм аларның торышын, транспорт чараларын эксплуатацияләү, юллар төзү һәм эксплуатацияләүне диагностикалау приборларын һәм чараларын эшләрү һәм кертү.

Юлларның һәм юл корымаларының сакланышын тәмин итү өчен куркыныч, зур габаритлы һәм авыр йөкләр ташуны контрольдә тоту буенча нәтижәле чаралар системасын эшләргә һәм юл чөлтәрен үлчәү контроле пунктлары белән тәмин итәргә кирәк.

Бу өлкәдә тизйөрешле хәрәкәт режимнарына, машина йөртүчеләргә һәм пассажирларның куркынычсызлык каешларын һәм мотошлемнары куллануға контрольне көчәйтү, исерек яисә наркотиктан исергән хәлдә машина йөртүчеләргә ачыклау буенча бурычлар өстенлекле булып тора. Транспорт чараларының техник торышын тикшерү өчен станцияләргә контроль-диагностика жайланмалары белән тәмин итү планлаштырыла.

Тулаем алганда, контроль-күзәтчелек органнарының юл хәрәкәте буенча эшен камилләштерү түбәндәгеләргә үз эченә ала:

- хәрәкәт куркынычсызлыгы өлкәсендә контроль һәм күзәтчелек системасын камилләштерү буенча норматив-хокукий һәм оештыру документларын эшләрү һәм раслау;

- ЮХИДИ бердәм мәгълүмати-эзләрү системасын кертү;

- автотранспорт чаралары хәрәкәтен мониторинглау һәм анализлау системасын оештыру, транспорт хәрәкәте тыгыз участокларны, концентрация урыннарын ачыклау;

- кышкы чорда юлларны карап тотуны оештыруны, контрольдә тотуны һәм техник тәмин итүне камилләштерү;

- дәүләт техник карау станцияләргә контроллерларын эзерләрү һәм яңадан эзерләрү программасын эшләрү һәм тормышка ашыру;

- социаль мәсьәләләргә хәл итү (ЮХИДИ хезмәткәрләргә өчен торак төзү һәм сатып алу, ЮХИДИ ветераннарына матди ярдәм күрсәтү һ.б.)

Хезмәткәрләргә контроль-күзәтчелек эшчәнлегенә нәтижәләлеге аларның техник тәмин ителеше дәрәжәсенә бәйле.

Шуна бәйле рәвештә проектта контроль-күзәтчелек эшчәнлегенә матди-техник базасын камилләштерү буенча чаралар планлаштырылган:

- диагностика жиһазлары сатып алу;

- районның ЮХИДИ бүлекчәләрен махсус техника белән тәмин итү һ.б.

Белгечләр бәяләвенчә, әлеге проект чараларын гамәлгә кертү аварияләргә гомуми дәрәжәсен киметергә һәм юл-транспорт һәлакәтләргә һәлак булучылар санын 10-20 процентка киметергә мөмкинлек бирерәк.

5 проект. Фәнни-тикшеренү һәм тәҗрибә-конструкторлык эшләр

Программа чараларын тормышка ашыруның югары нәтиҗәләгәнә ирешү һәм юл-транспорт һәлакәтләрен кисәтү буенча эш сыйфатын арттыру өчен, юл хәрәкәте иминлеге район системасының бөтен эшчәнлеге юл хәрәкәтен оештыру турында иң заманча белемнәргә һәм юл-транспорт һәлакәтләрен кисәтү эшен камилләштерү, юл чөлтәрен формалаштыру, транспорт хәрәкәте иминлеге һәм башка белем өлкәләре арасында үзара бәйләнешкә нигезләнәргә тиеш.

Шуңа бәйле рәвештә программага әлеге проект кертелгән, аның максаты - әлеге программа чараларын гамәлгә ашыру механизмнарына методик ярдәм күрсәтү. Юл хәрәкәте иминлеге буенча фәнни тикшеренүләр гамәли булып тора. Алар юл-транспорт һәлакәтләрен булдырмауда яки аларның санын киметүдә нәтиҗәле булырга мөмкин, дип санала. Әгәр дә юл-транспорт һәлакәтләре мөһим социаль-икътисадый проблема дип танылмаса, фәнни тикшеренүләргә аклау кыенрак булып иде.

Шунысын да билгеләп үтәргә кирәк, фәнни тикшеренүләргә беренче максаты юл-транспорт һәлакәтләрен булдырмау түгел, ә белем алу. Әмма бу белемнәр юл-транспорт һәлакәтләрен булдырмауда әһәмиятле булырга мөмкин. Ничек кенә булмасын, шуны ышанып әйтәргә була: фәнни тикшеренүләргә сыйфаты югарырак булган саен, аның карарлар кабул итүгә йогынтысы зуррак.

Бу өлкәдә фәнни-тикшеренү эшләргә нигезе булып, мәсәлән, түбәндәгеләр тора:

- аеруча авыр нәтиҗәләргә китергән юл-транспорт һәлакәтләргә сәбәпләргә комплекслы тикшерү;

- юл-транспорт һәлакәтләргә торышы һәм проблемалары мониторингы;

- иҗтимагый фикер мониторингы;

- юл-транспорт һәлакәтләргә күрсәткечләргә дөүләт исәбенә алу системасын камилләштерү буенча методик рекомендацияләр эшләү;

- юл хәрәкәте кагыйдәләргә бозучы машина йөртүчеләргә яңадан әзерләү буенча уку-программа документациясен эшләү;

- авто/транспорт чараларын йөртүчеләргә әзерләүче укучыларның квалификациясен күтәрү буенча уку-укуту планнарын һәм программаларын эшләү;

- автотранспорт чараларын йөртүчеләргә әзерләүгә инновацион технологияләргә эшләү;

- хәзерге вакытта психологик аспектларны исәпкә алмыйча, җәмгыять эшчәнлегенә бер генә өлкәсендә дә нәтиҗәләргә ирешеп булмый.

Юл хәрәкәте өлкәсә дә искәртмә булып тормый, аның уңышы күп очракта кешегә, аның осталыгына, күнекмәләргә, психика үзгәрешләргә һәм халәтенә бәйле. Барлык юл-транспорт һәлакәтләргә 3/4 транспорт чараларын йөртүчеләргә гаебе белән, аларның табигый яки хезмәт эшчәнлеге барышында алынган психофизиологик сыйфатларына, ағымдагы психик яки физик халәте бозылуга, психик эшчәнлек процессында тоткарлыкларга бәйле хаталары нәтиҗәсендә килеп чыга.

Транспортта авариягә киметүгә юнәлдерелгән иң нәтиҗәле чараларның берсе – йөртүчә һөнәргә кандидатларны да, аларның эш үзгәрешләргә билгеләгәндә (такси, автобуслар, йөк транспорты, куркыныч яки аеруча кыйммәтле йөк ташу, еракка ташу һ.б.) машина йөртүчеләргә дә психофизиологик сайлап алу. Галимнәр тарафыннан машина йөртүчә өчен һөнәри яктан мөһим булган сыйфатлар ачыкланган, аларга шөгыйльләнгән ирешеп булмый, компенсацияләнгән һәм аларның булмавы машина йөртүчә булу мөмкинлеген шик астына куя. Алдыңгы автомобиль илләргә транспорт психологлары бәяләвәнчә, психофизиологик сайлап алуны күртү юл-транспорт һәлакәтләргә санын 20%ка киметәргә мөмкин.

Шунысын да билгеләп үтәргә кирәк, гамәлдәге кадрлар агентлыклары инде хәзер үк персоналны, шул исәптән машина йөртүчеләргә сайлау буенча хезмәт тәкъдим итә. Шулу вакытта алар психологик портрет төзү белән генә чикләнәләр, бу машина йөртүчеләргә өчен җитәрлек түгел, чөнки безне, барыннан да элек, аның командада нинди булуы түгел, ә юл-транспорт һәлакәтенә әлгү ешлыгы кызыксындыра.

Эшкә урнашканда психодиагностика кертү шулай ук уңай фактор булып тора, ул машина йөртүчеләрнең җаваплылыгын һәм дисциплинасын арттыра, кадрлар агымын киметә, бу юл-транспорт һәлакәтләрендә чагылыш тапмый калмый.

3. ПРОГРАММАНЫ ФИНАНСЛАУ

Программаны финанслауның гомуми күләме 16 650,00 мең сум тәшкил итә, шул исәптән:

- жирле бюджет һәм авыл жирлекләре бюджеты хисабына – 16 650,00 мең сум.

Татарстан Республикасы бюджетыннан финанслар белән идарә итүче булып Татарстан Республикасы Транспорт һәм юл хужалыгы министрлыгы тора; муниципаль бюджетлардан - Татарстан Республикасы районнары һәм шәһәрләре башлыклары; юл хәрәкәте иминлеге фондыннан - Татарстан Республикасы Эчке эшләр министрлыгының ЮХИДИ идарәсе. Татарстан Республикасы Финанс министрлыгы фараз күрсәткечләреннән тыш алынган керемнәрне юл хәрәкәте иминлеге буенча программа чараларын финанслауга җибәрә. Татарстан Республикасы Икътисад һәм сәнәгать министрлыгына, Татарстан Республикасы Финанс министрлыгына ел саен тиешле елга бюджет формалаштырганда, бюджет мөмкинлекләрен исәпкә алып, финанслау күләмен ачыкларга кирәк.

Дәүләт заказчылары - Татарстан Республикасы Транспорт һәм юл хужалыгы министрлыгы; Татарстан Республикасы районнары һәм шәһәрләре администрацияләре; Татарстан Республикасы Эчке эшләр министрлыгының ЮХИДИ идарәсе бүлеп бирелгән акчаларны үзләштерү буенча финанс сәясәтен гомуми координацияләүне гамәлгә ашыралар.

ПРОГРАММАНЫ ТОРМЫШКА АШЫРУ МЕХАНИЗМНАРЫ. АНЫ ТОРМЫШКА АШЫРУ БАРЫШЫН КОНТРОЛЬДӘ ТОТУНЫ ҺӘМ ИДАРӘ ИТҮНЕ ОЕШТЫРУ

Өлеге программа Татарстан Республикасы Президентының «Татарстан Республикасында юл хәрәкәте иминлеген тәмин итү чаралары турында» 2014 елның 6 декабрендәге ПУ-1115 номерлы Указының дәвамы булып тора һәм Россия Федерациясе Граждан кодексы, «Дәүләт һәм муниципаль ихтыяҗлар өчен товарлар китерүгә, эшләр башкаруга, хезмәтләр күрсәтүгә заказлар урнаштыру турында» 2005 елның 21 июлендәге 94-ФЗ номерлы Федераль закон һәм Россия Федерациясенен һәм Татарстан Республикасының башка норматив хокукый актлары нигезендә гамәлгә ашырыла.

Программаны тормышка ашыру белән идарә итү формалары һәм методлары дәүләт заказчылары - Татарстан Республикасы Транспорт һәм юл хужалыгы министрлыгы (Татарстан Республикасы бюджеты), республика районнары һәм шәһәрләре администрацияләре (жирле бюджетлар), Татарстан Республикасы Эчке эшләр министрлыгының ЮХИДИ идарәсе (Татарстан Республикасы Эчке эшләр министрлыгы ЮХИДИ идарәсенен Юл хәрәкәте иминлеге фонды) тарафыннан билгеләнә. Дәүләт заказчыларына фараз күрсәткечләреннән тыш алынган керемнәрне Татарстан Республикасында юл хәрәкәте иминлеге буенча программа чараларын финанслауга юллау рөхсәт ителә.

Программаны гамәлгә ашыру эшләрен оештыру өчен, программа чараларын үтәүне оештыруга җаваплы һәм дәүләт заказчысы җитәкләгән министрлыктар һәм ведомстволар вәкилләреннән торган ведомствоара координация советы төзелә.

Программа чараларын гамәлдәге законнар нигезендә дәүләт контрактлары нигезендә тормышка ашыру күздә тотыла. Программа буенча төзелә торган барлык объектлар да программа объектлары дәүләт реестрында теркәлә һәм исәпкә алына. Объектларны төзү процессы һәм дәүләт контрактлары буенча бюджет акчаларын тоту тәртибе дәүләт заказчылары тарафыннан контрактка кул куйганнан соң һәм эшләрне тулысынча тәмамлауга кадәр контрольдә тотыла.

Программаны финанслау тәртибе һәм аны үтәүгә чыгымнарны, шулай ук бүлеп бирелгән акчалардан файдалану турындагы хисапны исәпкә алу Россия Федерациясе һәм Татарстан Республикасы норматив документлары белән билгеләнә. Программаның үтәлешен дәүләт заказчылары контрольдә тотат.

Дәүләт заказчылары билгеләнгән тәртиптә статистик күзәтүнең гамәлдәге формалары буенча хисап бирәләр.

Программа чараларының үтәлешенә гомуми контрольне Татарстан Республикасы Транспорт һәм юл хужалыгы министрлыгы һәм Татарстан Республикасы Эчке эшләр министрлыгының ЮХИДИ идарәсе гамәлгә ашыра. Агымдагы контрольне Татарстан Республикасы Транспорт һәм юл хужалыгы министрлыгы каршындагы ведомствоара координацияләү советы гамәлгә ашыра.

Дәүләт заказчылары ел саен 1 февральгә кадәр юл хәрәкәте иминлеген тәмин итү буенча республика комиссиясенә программаның үтәлеше һәм финанс чараларын куллануның нәтижәләре турында докладлар тапшыралар.

ТРАНСПОРТ ЧАРАЛАРЫ ХУЖАЛАРЫНЫҢ ГРАЖДАНЛЫК ЖАВАПЛЫЛЫГЫН ИМИНИЯТЛӘШТЕРҮ

Зыян күрүчеләр транспорт чараларынан файдаланганда, аларның тормышына, сәламәтлегенә һәм мөлкәтенә китерелгән зыянны каплау хокукларын яклау максатында, күрсәтелгән федераль закон белән транспорт чаралары хужаларының гражданлык жаваплылыгын мәжбүри иминиятләштерүнең (алга таба – мәжбүри иминиятләштерү) хокукый, икътисадый һәм оештыру нигезләре билгеләнә.

Мәжбүри иминиятләштерүнең төп принциплары булып тора:

- күрсәтелгән федераль законда билгеләнгән чикләрдә зыян күрүчеләрнең тормышына, сәламәтлегенә яисә мөлкәтенә китерелгән зыянны каплау гарантиясе;

- транспорт чаралары хужаларының гражданлык жаваплылыгын иминиятләштерүнең гомуми һәм мәжбүри булуы;

- Россия Федерациясе территориясендә күрсәтелгән Федераль закон белән билгеләнгән гражданлык жаваплылыгын иминиятләштерү бурычын үтәмәгән транспорт чараларын кулланмау, транспорт чаралары хужаларының юл хәрәкәте иминлеген арттыруда икътисадый кызыксынуы.

Транспорт чаралары хужалары элгә Федераль законда билгеләнгән шартларда, тәртиптә һәм аның нигезендә иминиятләүчеләр сыйфатында транспорт чараларынан файдаланганда башка затларның тормышына, сәламәтлегенә яки мөлкәтенә зыян килү нәтижәсендә килеп чыгарга мөмкин булган гражданлык жаваплылыгын үз хисабына иминиятләштерергә тиеш.

Мәжбүри иминият килешүе төзелә торган шартлар Россия Федерациясе Хөкүмәте тарафыннан чыгарыла торган мәжбүри иминиятләштерү кагыйдәләрендә булган мәжбүри иминият шартнамәсенә типлаштырылган шартларына туры килергә тиеш.

Транспорт чарасы хужасының Россия Федерациясе территориясендә транспорт чарасыннан файдаланганда зыян күрүчеләрнең тормышына, сәламәтлегенә яисә мөлкәтенә зыян килү аркасында барлыкка килгән йөкләмәләр буенча гражданлык жаваплылыгы куркынычы белән бәйлә мөлкәт мәнфәгатьләре мәжбүри иминият объекты булып тора.

Транспорт чаралары хужалары тарафыннан мәжбүри иминиятләштерү мәжбүри иминият шартнамәләре төзү юлы белән гамәлгә ашырыла.

Мәжбүри иминият шартнамәләрендә транспорт чаралары хужаларының гражданлык жаваплылыгы иминиятләштерелгән транспорт чаралары күрсәтелә.

Мәжбүри иминият килешүе буенча транспорт чарасы хужасының, шулай ук транспорт чарасын законлы нигездә файдаланучы башка кешенең граждан жаваплылыгы иминиятләнә.

Мәжбүри иминият шартнамәсе төзегәндә, иминиятче иминиятләүчегә иминият полисы һәм дәүләт үрнәгендәге махсус билгә тапшыра. Мәжбүри иминиятне гамәлгә ашыруны раслаучы документ булып иминият полисы тора.

Зыян күрүчеләр таләбе буенча компенсация түлүүләре гамәлгә кую документлары нигезендә һәм 2002 елның 25 апрелендәге 40-ФЗ номерлы федераль закон нигезендә эшләрүче иминиятчеләрнең һөнәри берләшмәсе тарафыннан гамәлгә ашырыла.

Зыян күрүчеләр һәм иминиятчеләрнең һөнәри берләшмәсе арасындагы компенсация түлүүләре уңаеннан мөнәсәбәтләрдә аналогия буенча мәжбүри иминият шартнамәсе буенча файда

алучы белән иминиятләштерүче арасында мөнәсәбәтләр өчен Россия Федерациясе законнарында билгеләнгән кагыйдәләр кулланыла. Тиешле нигезләмәләр Федераль законда башкасы каралмаганга һәм мондый мөнәсәбәтләрнең асылынан башкасы килеп чыкмаганга кулланыла. Шулай ук вакытта күрсәтелгән компенсация түләүләре иминиятче һәм (яки) зыян өчен җаваплы зат тарафыннан китерелгән зыяны өләшчә каплауга тигез суммага кими.

Транспорт чаралары хужаларының иминиятләштерү буенча күрсәтелгән федераль закон белән билгеләнгән бурычларын үтәүне контрольдә тоту милиция тарафыннан транспорт чараларын теркәү, Дәүләт техник күзәтүен оештырганда һәм юл хәрәкәте кагыйдәләрен үтәүне контрольдә тоту өлкәсендә башка вәкаләтләрне гамәлгә ашырганда, шулай ук юл хәрәкәте иминлеген тәмин итү өлкәсендә норматив хокукый актларны теркәгәндә башкарыла. Транспорт чарасын йөртүченең үзе белән мәҗбүри иминият полисы булырга һәм аны тикшерү өчен Россия Федерациясе законнары нигезендә вәкаләтле милиция хезмәткәрләренә тапшырырга тиеш.

Россия Федерациясе территориясендә элекке Федераль закон белән билгеләнгән гражданлык җаваплылыгын иминиятләү буенча йөкләмәне үтәмәгән транспорт чараларын файдалану тыела. Күрсәтелгән транспорт чараларына карата дәүләт техник каравы һәм теркәве үткәрелми.

ПРОГРАММАНЫ ТОРМЫШКА АШЫРУ НӘТИҖӘЛӘЛӘГЕН БӘЯЛӘУ ҺӘМ СОЦИАЛЬ-ИКТИСАДЫЙ НӘТИҖӘЛӘРЕ

Программаны тормышка ашыру нәтиҗәсендә Татарстан Республикасы Тукай муниципаль районы юлларында аварияләр һәм юл-транспорт һәлакәтләрендә һәлак булучылар саны 15-20%ка кимү (15 тән 20гә кадәр кешенең гомерен саклап калу), юл хәрәкәте иминлеген тәмин итү белән идарә итү системасын, юл хәрәкәтендә катнашучылар белән эшләр буенча дәүләт сәясәтен камилләштерү, транспорт чараларының конструктив һәм эксплуатацион куркынычсызлыгын арттыру, ТР Тукай муниципаль районында юл хәрәкәтен оештыруны камилләштерү, юл челтәрендә имин хәрәкәт шартларын тәмин итү, юл хәрәкәте иминлеген тәмин итү өлкәсендә контроль-күзәтчелек эшчәнлеген камилләштерү, юл хәрәкәтендә катнашучылар өчен оператив радиоэлемтә булдыру һәм госпитальгә кадәрге этапта юл-транспорт һәлакәтләрендә зыян күрүчеләргә ярдәм күрсәтү сыйфатын күтәрү көтелә.

Күпчелек очракта алынган нәтиҗәләргә нинди дә булса дәрәҗәдә теоретик нигез бирү дә шулай ук авыр. Бигрәк тә оештыру чараларының юл хәрәкәтендә катнашучыларның үз-үзләрен тотышы моделенә йогынтысы аз өйрәнелгән. Һәм моның үрнәге булып жәяүлеләр юллары тора. Бу чара нәтиҗәсендә юл-транспорт һәлакәтләре санындагы нинди дә булса үзгәрешне исбатлау авыр. Хәтта жәяүлеләр юлы саны артса да, бу жәяүлеләрнең барысы да алардан файдаланачак, ә автомобильчеләр тизлекне алар янында киметчәк дигән сүз түгел. Мондый чаралар буенча, бәлки, юл хәрәкәтендә катнашучыларның үз-үзләрен тотышы модельләрен башка үзгәрешләре буенча булган материалларда бушыклар бар. Шуңа күрә китерелгән аңлатмалар шактый дәрәҗәдә булырга мөмкин, әмма алар мөмкин булган, ләкин документлаштырылмаган аңлатмалар турында гипотезлар гына.

Россия Федерациясе Хөкүмәтенен 1998 елның 4 декабрендәге 1441 номерлы карары белән расланган Россия Федерациясе автомобиль юлларының озынлыгы, техник торышы буенча юл хәрәкәте иминлеген күрсәткечләрен дәүләт исәбенә алу кагыйдәләре нигезендә юл-транспорт һәлакәтләре торышын бәяләүнең түбәндәге индикаторларын дәүләт исәбенә алу гамәлгә ашырыла:

- хәрәкәт составы туктап тору өчен мәйданчыклар, шулай ук сәүдә, ашыгыч медицина ярдәме һәм читтә урнашкан автотранспорт тукталышларының башка урыннарында ял итү һәм кыска вакытлы тукталыш өчен мәйданчыклар саны;

- тротуарлар һәм каты өслекле жәяүлеләр юллары озынлыгы;

- автобус тукталышлары саны;

- бер дәрәҗәдә тоташу һәм киселеш урыннары саны (гади жиһазландырылмаган тоташулар һәм киселешләр, өләшчә каналларга бүленгән тоташулар һәм икенче дәрәҗәле юлда юнәлдерелгән утраулар белән киселешләр, тулысынча каналларга бүленгән киселешләр һәм ике юлда да юнәлдерелгән утраулар белән тоташулар, божралы киселешләр);

- төзелеш нормалары һәм кагыйдәләре таләпләренә туры китереп урнаштырылган каты өслекле (капиталь, жиңеләйтелгән һәм күчеш) төп юлга чыгу һәм керу урыннары саны;
 - барлык типтагы күчмә-тизлек полосалары, шул исәптән чөйсыман, параллель, бүленү полосасы белән параллель, параллель булмаган яки кәкре сызыклы полосалар саны;
 - кытыршы өслекле юл катламнарының озынлыгы (макро- һәм микрокытыршылыкны тәмин итүче сайланган гранулометрик состав белән юл катламының беренче өслеген эшкәртү);
 - ныгытылган юл читләре (сул һәм уң як), шул исәптән асфальтобетон, цемент-бетон, таш материаллар белән, үләннәр чәчеп ныгытылган юл читләренең озынлыгы;
 - барьер һәм парапет тибындагы коймалар озынлыгы (төзелеш нормалары һәм кагыйдәләре нигезендә беренче төркем коймалары);
 - сигнал баганалары саны;
 - ясалма корымаларда һәм бордюр ташларында отбойлы брусның югары тәгәрмәче озынлыгы;
 - горизонталь (юл өслегенә төшерелә торган линияләр, язулар, уklar һәм башка билгеләмәләр) һәм вертикаль (күперләр, юлүткәргечләр, парапетлар, киртәләр, бордюрлар һәм башка юл корымалары һәм юл элементларына төшерелә торган линияләр һәм билгеләмәләр) булу;
 - расланган дислокация нигезендә юл билгеләре һәм күрсәткечләре саны;
 - стационар яктырту җайланмалары саны;
 - төрле дәрәжәләрдә җәяүлеләр кичүе саны;
 - тиер юллар һәм хисап бирүче оешма балансында булган автомобиль юллары кисешкән урыннарда төрле дәрәжәдә транспорт развязкалары саны;
 - машина йөртүчеләрне эзерләү сыйфаты һәм башка юл хәрәкәтендә катнашучыларның юлларда үз-үзләрен тотышы культурасы;
 - отвод полосасында һәм юл буе полосасында сервис объектлары саны (автозаправка станцияләре, мотельләр, кемпинглар, техник хезмәт күрсәтү станцияләре, башка сервис объектлары);
 - Россия Федерациясе автомобиль юлларында юл-транспорт һәләкәтләрен исәпкә алу һәм анализлау кагыйдәләре нигезендә ачыкланган юл-транспорт һәләкәтләре концентрациясе участкалары саны;
 - юл-транспорт һәләкәтләре концентрациясе участкаларын бетерү өчен юл эшләре башкарылган участкалар саны;
 - юридик һәм физик затларныкы булган трамвай һәм троллейбуслар саны;
 - юлларның сыйфаты һәм аларның кулланучылар шартларына туры килүе.
- Юл-транспорт һәләкәтләренең гомумиләштерелгән индикатив күрсәткечләре сыйфатында кабул ителә:
- 1 кв.м. майданда гомуми файдаланудагы юлларның озынлыгы, километрларда;
 - асфальт-бетон өслекле юлларның гомуми файдаланудагы юлларның гомуми озынлыгына нисбәте, %ларда;
 - асфальт-бетон өслекле юллар белән гомуми файдаланудагы юллар челтәренә кадәр элементәсе булмаган торақ пунктларның чагыштырма зурлыгы, процентларда;
 - авыл хужалыгы предприятиеләренең үзәк утарлары;
 - қалган торақ пунктлар.
- Әлеге программаны тормышка ашыру нәтижәсендә көтелә:
- районда юллардагы аварияләрне киметү һәм ел саен юл-транспорт һәләкәтләренең индикатив күрсәткечләрен киметү, бу, һичшиксез, юл-транспорт һәләкәтләренең гомуми саны картинасында чагылыш табачак:
 - юл-транспорт һәләкәтләре нәтижәсендә жәрәхәт алуучылар һәм һәләк булуучылар саны, нәтижәләренең авырлыгы;
 - юл хәрәкәте иминлеген тәмин итү өлкәсендә дәүләт идарәсе системасын һәм юл хәрәкәтендә катнашучылар белән эшләүдә дәүләт сәясәтен камилләштерү;
 - транспорт чараларының конструктив һәм эксплуатацион иминлеген арттыру;

- шәһәрдә юл хәрәкәтен оештыруны камилләштерү;
- юлларда имин хәрәкәт шартларын тәмин итү;
- юл хәрәкәте иминлеген тәмин итү өлкәсендә контроль-күзәтчелек эшчәнлеген камилләштерү;
- хәрәкәттә катнашучылар өчен оператив радиоәлемтә системасын булдыру һәм юл-транспорт һәлакәтләрендә зыян күрүчеләргә госпитальгә кадәрге этапта ярдәм күрсәтү сыйфатын күтәрү.

Башка чыганаclar: банкларның максатчан кредитлары, программаны тормышка ашыруда катнашучыларның взнослары, фондлар һәм ижтимагый оешмалар акчалары, эшмәкәрлек структуралары чаралары, иганәче чаралары һ.б.

2025-2027 елларга юл хәрәкәте иминлеген арттыру программасы

№	Объектларның исеме	Егәрлек	Финанслау чыганаclarы			Искәрмә
			2024	2025	2026	
1	Поселок эчендәге юлларны төзү, ремонтлау һәм реконструкцияләү		2655,0	3390,0	3330,0	
2.	Жирлекнең торак пунктларында тукталыш павильоннары урнаштыру		250,0	100,0	300,0	
3.	«Ясалма тигезсезлек» урнаштыру		965,0	705,0	705,0	
4.	Юлларның машиналар йөрү өлешендә разметка		675,0	735,0	735,0	
5.	Авыл жирлегендә юл билгеләре кую		935,0	620,0	480,0	
6.	Юл яны сервисы объектлары булган участкаларда юлларны яктырту		70,0	0	0	
	Барысы:		5 550,0	5 550,0	5 550,0	
	Барлығы:		15 650,00			